

Rzeźba podczwartorzędowych powierzchni strukturalnych na obszarze Łodzi

Michał Marciniak*

Wykonano i opisano mapy rzeźby podłoża podkenozoicznego i podczwartorzędowego, oraz mapy miąższości paleogenu i neogenu oraz czwartorzędu na obszarze Łodzi. Dokonano tego na podstawie zreinterpretowanych opisów archiwalnych materiałów wiertniczych i poprawionej ich lokalizacji. W budowie powierzchni podkenozoicznej zaznacza się znaczna zmienność litologiczna kredy górnej i dolnej. Rzeźba tej powierzchni jest bardzo urozmaicona i ma cechy krasowe, choć prawdopodobnie mają tu też swój udział elementy tektoniczne. Środkową części obszaru zajmuje wydłużony grzbiet z najwyższym wzniesieniem tej powierzchni, od którego palczasto odgałęziają się niewielkie grzbiety opadające skałkami ku mniejszym, kotlinowatym zagłębieniom. Na południowy-zachód, północ i północny-zachód od centralnej wyniosłości obszaru znajdują się kilkukilometrowej długości ciągi zagłębień i obniżeń. Powierzchnia podczwartorzędowa odznacza się znaczną zmiennością rzeźby. Neogeńska i eoplejstocieńska erozja, oraz procesy interglacjalne i glacialne, a zwłaszcza glacitektoniczne zmieniły pierwotne położenie osadów i rzeźbę paleogenu i neogenu w sposób utrudniający jej

rekonstrukcję. Obecna rzeźba powierzchni podczwartorzędowej w znacznym stopniu nawiązuje do rzeźby powierzchni stropu mezozoiku. Znaczne powierzchnie w centralnej części obszaru są pozbawione osadów paleogenu i neogenu. Ciągi zagłębień na SW miasta w powierzchni mezozoicznej są wypełnione znacznej miąższości osadami paleogenu i neogenu, zachowując jednocześnie na powierzchni podczwartorzędowej swój wklęsły wygląd. Mezozoiczne zagłębienia na północ, w kierunku Zgierza, mimo ich dużej głębokości względnej, w częściach odpowiadających największym głębokościom, są pozbawione osadów paleogenu i neogenu lub wypełnione osadem tego wieku niewielkiej miąższości. W występowaniu okien stratygraficznych na całym obszarze nie ma reguły. Okna te występują na wierzchołkach, płaskich siodłach, stokach wzniesień oraz w dnach zagłębień. Mapa miąższości osadów czwartorzędu jest negatywem powierzchni podczwartorzędowej. Zagłębieniom podłoża podczwartorzędowego towarzyszą duże miąższości czwartorzędu. Strefom spiętrzeń glacitektonicznych i wyniosłościom podłoża podczwartorzędowego towarzyszą małe miąższości osadów czwartorzędowych.

*Katedra Badań Czwartorzędu, Wydział Nauk Geograficznych, Uniwersytet Łódzki, ul. Kopcińskiego 31, 90-142 Łódź